

УДК 343.14

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.24>

**СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ
ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ
ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ ЧИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ**

Русанівський С.В.,

здобувач кафедри криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0000-0002-3752-5316

Русанівський С.В. Спосіб вчинення злочину як елемент криміналістичної характеристики перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу із застосуванням зброї чи спеціальних засобів.

У статті досліджується поняття способу вчинення злочину як елемента криміналістичної характеристики перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу із застосуванням зброї чи спеціальних засобів. Проаналізовано процесуальні та криміналістичні аспекти цієї протиправної діяльності, звертаючи увагу на характерні ознаки таких злочинів і специфіку їх розслідування. Спосіб вчинення злочину виступає важливим елементом криміналістичної характеристики, оскільки дозволяє кваліфікувати дії підозрюваного, визначати обставини злочину та шляхи його виявлення.

Автором детально розглянуто способи застосування зброї та спеціальних засобів під час перевищення влади або службових повноважень, акцентуючи увагу на юридичних межах, що визначають допустимість такого використання сили. Особливу увагу приділено аналізу випадків, коли правоохоронці, порушуючи свої службові обов'язки, використовують зброю або спеціальні засоби не за призначенням, що може призвести до порушення прав громадян та перевищення їх повноважень.

В статті також вивчаються тактичні аспекти розслідування таких злочинів, зокрема методи збору доказів, які можуть підтвердити факт перевищення повноважень, а також використання сучасних технологій для документування правопорушень. Автор надає практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності поліції, зокрема в контексті дослідження випадків, коли правоохоронці застосовують зброю або спецзасоби у межах своїх службових обов'язків.

Проведене дослідження показало, що вибір конкретного способу вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів залежить від низки обставин, які впливають на дії правоохоронця.

Стаття є важливим внеском у розвиток криміналістичної науки та практики, оскільки висвітлює специфічні елементи, які дозволяють ефективно кваліфікувати злочини, скоєні працівниками правоохоронних органів з використанням зброї або спеціальних засобів, і дає важливі рекомендації для покращення процесу їх розслідування.

Ключові слова: перевищення влади, правоохоронний орган, криміналістична характеристика, спосіб вчинення, кримінальне правопорушення, досудове розслідування, зброя, спецзасоби, кримінальне провадження.

Rusanivskyi S.V. The method of committing a crime as an element of the forensic characteristics of abuse of power or official authority by a law enforcement officer with the use of weapons or special means.

The article investigates the concept of the method of committing a crime as an element of the criminalistic characteristic of abuse of power or official authority by a law enforcement officer with the use of firearms or special means. The procedural and criminalistic aspects of this unlawful activity are analyzed, with attention to the distinctive features of such crimes and the specifics of their investigation. The method of committing a crime is an important element of the criminalistic characteristic, as it allows for the qualification of the suspect's actions, determination of the circumstances of the crime, and identification of ways to uncover it.

The author provides a detailed examination of the methods of using firearms and special means during the abuse of power or official authority, focusing on the legal limits that define the permissibility

of such use of force. Particular attention is given to cases where law enforcement officers, in violation of their official duties, use firearms or special means for purposes other than intended, which may lead to violations of citizens' rights and abuse of their powers.

The article also explores the tactical aspects of investigating such crimes, particularly the methods of gathering evidence that can confirm the fact of abuse of power, as well as the use of modern technologies for documenting violations. The author provides practical recommendations for improving police practices, particularly in the context of investigating cases where law enforcement officers use firearms or special means within the scope of their official duties.

The conducted research shows that the choice of the specific method of committing the abuse of power or official authority by a law enforcement officer with the use of firearms or special means depends on a range of circumstances that influence the officer's actions.

The article makes an important contribution to the development of criminalistic science and practice, as it highlights specific elements that allow for the effective qualification of crimes committed by law enforcement officers using firearms or special means, and provides valuable recommendations for improving the investigation process.

Key words: abuse of power, law enforcement agency, criminalistic characteristics, method of committing, criminal offense, pre-trial investigation, firearms, special means, criminal proceedings.

Постановка проблеми. Проблема перевищення влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів з використанням зброї чи спеціальних засобів є надзвичайно актуальною в умовах сучасного правового середовища. Незважаючи на наявність чітко визначених законодавчих рамок, що регулюють застосування сили правоохоронцями, практика показує, що випадки перевищення повноважень, включаючи незаконне використання зброї та спецзасобів, не є рідкістю. Такі правопорушення ставлять під сумнів ефективність існуючих нормативних актів та механізмів контролю за діяльністю правоохоронних органів, а також створюють серйозні загрози для прав і свобод громадян. Основною проблемою є відсутність достатньо детальної криміналістичної характеристики цих злочинів, що ускладнює розслідування та кваліфікацію таких правопорушень. Необхідність формування чітких і зрозумілих критеріїв для визначення способу вчинення злочину, що включає застосування зброї чи спецзасобів, стає важливим кроком для вдосконалення роботи правоохоронних органів та гарантування правосуддя.

Незважаючи на те, що способи застосування зброї та спеціальних засобів повинні бути чітко визначені та регламентовані, існує багато випадків, коли їх використання виходить за межі законності. Це спричиняє складнощі в процесі доведення вини правопорушників, а також викликає питання щодо ефективності контролю за такими діями з боку керівництва правоохоронних структур.

Отже, постає необхідність вивчення криміналістичних аспектів перевищення службових повноважень працівниками правоохоронних органів, зокрема способів застосування зброї і спеціальних засобів, для оптимізації механізмів розслідування таких злочинів та підвищення правової відповідальності працівників правоохоронних органів.

Мета дослідження полягає в комплексному дослідженні та аналізі способів вчинення злочинів, пов'язаних із перевищенням влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів та створення основи для подальших криміналістичних досліджень у цій галузі та наданні рекомендацій для підвищення ефективності боротьби з таким видом правопорушень.

Стан опрацювання проблематики. Проблема перевищення влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів, зокрема в контексті застосування зброї та спеціальних засобів, є важливою темою для криміналістичних та інших юридичних досліджень. Цю проблематику опрацьовували науковці, які спеціалізуються на кримінальному праві, кримінальному процесі та криміналістиці. Серед них: М.І. Бажанов, О.С. Вітвіцький, М.К. Козаченко, А.І. Кучер, В.І. Лазарев, Ю.А. Шемшученко та інші. Водночас питання, які стосуються криміналістичної характеристики перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу із застосуванням зброї чи спеціальних засобів не було предметом окремого дослідження.

Отже, стан опрацювання цієї проблематики на сьогоднішній день є недостатнім. Необхідно визнати, що хоча існують дослідження, що торкаються теоретичних та практичних аспектів перевищення влади працівниками правоохоронних органів, зокрема в контексті застосування зброї чи спеціальних засобів, існує потреба в глибшому дослідженні криміналістичної характеристики цих злочинів. Особливо важливим є детальне опрацювання аспектів, пов'язаних зі способом вчинення злочину, та розробка ефективних методів розслідування, які б дозволили своєчасно ідентифікувати та кваліфікувати такі правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Як будь-яка система, спосіб вчинення кримінального правопорушення формується та функціонує під впливом визначених закономірностей, і його дослідження є

важливим моментом в плані розробки методики розслідування. Кожне окреме протиправне діяння характеризується індивідуальними, властивим тільки йому комплексом окремих дій. Дослідження способу вчинення має принципове значення, оскільки він входить до переліку обставин, які підлягають доказуванню згідно з ч. 1 ст. 91 КПК України. Це дає змогу глибше зрозуміти механізм злочину, сприяє ефективному розслідуванню та встановленню істини у кримінальному провадженні [1]; б) вивчення способів підготовки, вчинення та приховування перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів є важливим елементом у ході досудового розслідування. Аналіз способів дозволяє своєчасно виявляти ознаки злочину, розробляти ефективні методи його розслідування та виявляти обставини, що сприяють його вчиненню. Це, своєю чергою, сприяє розробці рекомендацій для запобігання таким правопорушенням у майбутньому.

Вітчизняні вчені-криміналісти активно досліджують поняття, яке стосується комплексу причинно і функціонально пов'язаних дій злочинця. Спосіб вчинення злочину, за думкою С.С. Чернявського, є системою дій, механізмів та прийомів, які суб'єкт застосовує на етапах підготовки, реалізації та приховування кримінального правопорушення. Ця система дій характеризується як об'єктивно і суб'єктивно детермінована, тобто залежить як від зовнішніх обставин, так і від внутрішніх мотивів суб'єкта. Кожна дія залишає специфічні сліди, які можуть бути використані для аналізу події за допомогою криміналістичних методів. Це дозволяє встановити сутність злочинної події, ідентифікувати особу злочинця, визначити її причетність до правопорушення, а також знайти найефективніші шляхи для вирішення завдань досудового розслідування [2, с. 55-56].

У свою чергу, як стверджує А.Ф. Волобуєв, у сучасній криміналістиці спосіб злочину розглядається як детермінована особистістю суб'єкта, предметом посягання (зокрема жертвою) і зовнішньою обставиною система дій суб'єкта, спрямована на досягнення злочинної мети. А ось формування способу злочину відбувається переважно під впливом мети і мотиву злочину. Саме наявність у злочинця певних потреб визначає те, як ці потреби можуть бути задоволені. Треба зазначити, що таке розуміння способу злочину орієнтоване на вчинення умисних злочинів там, де існує вчинення суб'єктом певних дій. Способом же злочинів, що вчиняються шляхом бездіяльності, вважається невиконання (або неналежне виконання) певних дій, які особа була зобов'язана виконувати [3, с. 18].

Таким чином, спосіб вчинення кримінального правопорушення є ключовим елементом криміналістичної характеристики, який дозволяє досліджувати злочин з точки зору механізму його реалізації. У науковій літературі часто розглядають різні аспекти цього поняття, зокрема способи підготовки, вчинення та приховування слідів злочину. Однак для спрощення термінології в межах одного дослідження доцільно використовувати узагальнений термін «спосіб вчинення кримінального правопорушення». Це дозволяє уникнути суперечок щодо термінів і зосередити увагу на сутності явища. Кожна юридична дисципліна аналізує спосіб вчинення злочину через призму своїх функціональних завдань, що забезпечує комплексний підхід до його вивчення [4, с. 97] й єдиного спільного бачення стосовно низки загальнотеоретичних питань й досі нема. Частіше за все дискутуються питання щодо поняття, ознак, структури, класифікації. Спосіб вчинення злочину є багатогранною структурою, яка охоплює правові, кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти. Згідно з дослідженнями І.В. Гори, цей спосіб включає дії, пов'язані з підготовкою, здійсненням та приховуванням слідів злочину. Він містить важливу інформацію про виконавця, використані ним засоби та їх потенціал для розкриття кримінальних правопорушень [5, с. 38].

На наше переконання, спосіб вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів, хоча й не повністю, але найбільшою мірою відображає форму зовнішнього прояву злочинного діяння та має індивідуальні особливості. Саме тому, вчення про спосіб вчинення злочину є важливим елементом криміналістичної характеристики, який дозволяє глибше зрозуміти механізм злочинного діяння. Згідно з думкою М.І. Панової, об'єктивні ознаки способу вчинення злочину відображають фізичний динамічний процес його здійснення, тобто зовнішню сторону цього явища. Вони дають змогу визначити, яким чином, у яких умовах, а також за допомогою яких засобів і сил було скоєно діяння, що кваліфікується як злочин. Таким чином, цей аспект є ключовим для розуміння природи злочину та його розслідування. [6, с. 29].

До способів вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів слід віднести:

1) перевищення влади – дії працівника правоохоронного органу який, маючи повноваження, під час виконання своїх владних чи організаційно-розпорядчих функцій виходить за межі цих повноважень із застосуванням зброї чи спеціальних засобів, чим завдає істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (41%).

Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу є складним питанням, яке потребує ретельного аналізу. Для встановлення факту перевищення необхідно з'ясувати, чи дії працівника явно виходили за межі наданих йому законом повноважень. Явний вихід означає відкритість, очевидність і зрозумілість таких дій, зокрема для самого працівника.

Важливим є визначення компетенції цього працівника та її порівняння з його вчинками. Повноваження мають бути закріплені нормативно-правовими актами, такими як закони, постанови, статuti чи інструкції. Якщо працівник діяв у межах своїх повноважень, його дії не можуть бути кваліфіковані за ст. 365 КК України, хоча за певних обставин вони можуть розглядатися як зловживання владою (ст. 364 КК України) [7].

Особливу увагу слід приділяти ситуаціям надзвичайних обставин, коли працівник діє з метою запобігти тяжким наслідкам. У таких випадках застосовуються положення про крайню необхідність (ст. 39 КК України) або виправданий ризик (ст. 42 КК України). Якщо шкода від його дій є менш значною, ніж ті наслідки, яких вдалося уникнути, такі дії не вважаються злочинними. Також враховуються спеціальні обставини, наприклад, виконання завдання з розкриття злочинної діяльності (ст. 43 КК України) або затримання злочинця (ст. 38 КК України). У кожному випадку необхідний детальний аналіз дій працівника з урахуванням усіх обставин і законодавчих норм [8].

Для застосування ст. 365 КК України необхідно, щоб дії особи були безпосередньо пов'язані з її службовим становищем та виконанням службових повноважень щодо потерпілого. Для встановлення такого зв'язку необхідно детально дослідити всі фактичні обставини, зокрема: службове становище особи, обвинуваченої у злочині, її повноваження, мотиви, мету та характер вчинених дій, а також наслідки цих дій. У разі відсутності зв'язку між діями винного та його службовим становищем, такі дії кваліфікуються за іншими статтями Кримінального кодексу, які передбачають відповідальність за злочини проти життя і здоров'я особи, власності, громадського порядку чи моральності [9].

Так, наприклад, ОСОБА_4, Особа № 1 та Особа № 2, матеріали стосовно яких виділені в окреме кримінальне провадження, розуміючи про відсутність підстав для застосування поліцейських заходів примусу, погрожували застосуванням насильства стосовно ОСОБА_7, якщо вона не виконає їхні вимоги щодо відкриття дверей та, залякуючи ОСОБА_7, умисно незаконно застосували наявну у них автоматичну вогнепальну зброю. Зокрема, Особа № 1, матеріали стосовно якої виділені в окреме кримінальне провадження, діючи спільно з ОСОБА_4 та Особою № 2, матеріали стосовно якої виділені в окреме кримінальне провадження, без попередньої змови між собою, з метою змусити ОСОБА_7 проти її волі відкрити двері в будинок, за відсутності законних підстав та без попередження здійснив один постріл у повітря з автомату на подвір'ї вказаного житлового будинку. Своїми діями, які виразилися в перевищенні влади та службових повноважень, тобто умисному вчиненні працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав та повноважень, що супроводжувалися погрозою застосування насильства, застосуванням зброї, за відсутності ознак катування, ОСОБА_4 вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 365 КК України [10].

2) перевищення службових повноважень – дії працівника правоохоронного органу, який не має владних функцій і виходить під час виконання своїх функцій за межі наданих законом повноважень із застосуванням зброї чи спеціальних засобів чим завдає істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (34%).

Наприклад, будучи одягненими у форменний одяг, маючи при собі вогнепальну табельну зброю (ПМ), спеціальні засоби – кайданки та сльозогінний газ «Терен 4М», згідно розстановки нарядів на 16.05.2021, затвердженого 16.05.2021 тимчасово виконуючого обов'язки начальника ВП № 2 Черкаського районного управління поліції ГУНП і Черкаській області, здійснювали патрулювання на території Черкаською району. Усвідомлюючи, що ОСОБА_13 оголошений у державний розшук, без надання дозволу на затримання, ОСОБА_11 і ОСОБА_12 помітивши його у автомобілі «Хонда Акорд», номерний знак НОМЕР_2, почали переслідування зазначеного транспортного засобу, який зупинився на узбіччі дороги в болоті та під'їхали до нього. Вийшовши із службового автомобіля, ОСОБА_11 та ОСОБА_12 підбігли до зазначеного автомобіля «Хонда Акорд», із якого зі сторони водія вийшов ОСОБА_14. ОСОБА_11 та ОСОБА_12, одразу підбігли до ОСОБА_15, якому ОСОБА_12 наказав залишатися на місці, а також повідомив, що до нього буде застосовано зброю, направивши свою табельну зброю в сторону ОСОБА_15. В цей час ОСОБА_11 також направив в сторону ОСОБА_15 вогнепальну табельну зброю, та наказав залишатися на місці та підняти руки до гори. Будучи розгубленим від таких раптових дій працівників поліції, ОСОБА_14 попрямував в напрямку службового автомобіля, звертаючись до працівників поліції з вимогою повідомити підстави їх дій, а також представитися та пред'явити посвідчення. Однак, законні вимоги ОСОБА_15 працівники по-

ліції не виконали, при цьому ОСОБА_11 та ОСОБА_12 продовжували направляти зброю в сторону ОСОБА_15 і наближатися до нього. Водночас, ОСОБА_11 привів свою табельну зброю у готовність до стрільби, дославши патрон у патронник свого пістолету, про що свідчив характерний звук замикання затвору [11].

3) перевищення службових повноважень – дії працівника правоохоронного органу, який має владні повноваження, але у конкретному випадку перевищує не їх, а інші свої повноваження із застосуванням зброї чи спеціальних засобів чим завдає істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (25%).

Наприклад, ОСОБА_9 та Особа_2, був помічений потерпілий ОСОБА_7, який приблизно о 22 год. 45 хв. рухався в напрямку до місця свого проживання. На усну вимогу патруля зупинитися, ОСОБА_7 не відреагував та побіг, у зв'язку з чим ОСОБА_5 та Особа_2, побігли за ОСОБА_7 у тому ж напрямку. При цьому, Особа_1 та ОСОБА_9 сіли до автомобіля марки «Audi Q7», білого кольору, та почали також переслідувати ОСОБА_7, рухаючись на вказаному автомобілі. При цьому, ОСОБА_7 добігши до будівлі АТ «Полтаваобленерго» на вимогу патруля зупинився та підняв при цьому руки догори. В цей час, ОСОБА_5, в порушення вимог ст.ст. 29, 42, 43, 44, 46 Закону «Про Національну поліцію», без заздалегідь вголос зробленого попередження про застосування фізичної сили та не надавши достатнього часу для виконання законної вимоги поліцейського, з метою підтвердження своєї значимості, як працівника правоохоронного органу, з мотивів встановлення та доведення своєї зверхності над ОСОБА_7, застосував до потерпілого фізичну силу, а саме в стрибку правою ногою наніс удар паралельно до землі по задній частині тулуба (спині), від якого ОСОБА_7 упав на землю. Тримавши в лівій руці ввімкнений ліхтарик, а в правій руці табельну вогнепальну зброю – пістолет ПМ № НОМЕР_1, ОСОБА_5 спрямував його на ОСОБА_7 та погрожуючи цим пістолетом, наказав потерпілому перевернутися обличчям до землі. Виконавши наказ ОСОБА_5, ОСОБА_7 перебував у положенні лежачи на трав'яному покритті та жодним чином не чинив опору. Водночас, ОСОБА_5, продовжуючи свої злочинні дії, безпідставно застосував до потерпілого поліцейські заходи примусу у вигляді фізичної сили, а саме наніс два удари паралельно до землі правою ногою по правій стороні тулуба ОСОБА_7 та ще один удар правою рукою, в якій знаходився пістолет, зверху вниз по верхній задній частині тулуба потерпілого [12].

Способи вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів (перевищення влади, перевищення службових повноважень), які явно виходять за межі наданих йому законом прав і повноважень у 87% пов'язані зі способами приховування й протидії досудовому розслідуванню.

Проведене дослідження показало, що вибір конкретного способу вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу з застосуванням зброї чи спеціальних засобів залежить від низки обставин, які впливають на дії правоохоронця. До таких обставин належать:

- Обстановка вчинення злочину: враховується характер місця події. Цей фактор був відзначений 100% слідчих.

- Повноваження правоохоронця: наявність владних прав чи можливість здійснювати злочинні дії завдяки займаній службовій посаді. Цей аспект підтвердили всі опитані респонденти (100%).

- Особисті якості злочинця: індивідуальні риси характеру, які впливають на його поведінку. Цей фактор відзначили 71% слідчих.

- Цілі та мотиви злочину: вони є ключовими для розуміння дій злочинця. Усі респонденти (100%) наголосили на важливості цього аспекту.

- Поведінка інших осіб: взаємини з іншими людьми, зокрема наявність корумпованих осіб у керівництві, які забезпечують злочинцю безпеку для його дій. Цей фактор відзначили 91% слідчих.

Висновки. Таким чином, спосіб вчинення кримінального правопорушення є важливим елементом криміналістичної характеристики, що дозволяє встановити кореляційні зв'язки між ним та іншими аспектами злочину, такими як особа злочинця, слідова картина, обстановка вчинення і дозволяє правильно визначити обставини правопорушення та ефективно його розслідувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Чернявський С.С. Методика розслідування злочинів у сфері банківського кредитування: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2002. 240 с.
3. Волобуєв А.Ф. Механізм злочину та його зв'язок з концептуальними положеннями криміналістики: монографія. Кривий Ріг: Р.А. Козлов, 2019. 122 с.

4. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. / В.П. Бахін, В.К. Весельський, В.С. Кузьмічов та ін.; за ред. О.М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2010. 524 с.
5. Гора І.В. Поняття способу вчинення злочину та його визначення в розкритті та розслідуванні. *Закон і життя*. 2012. № 9. С. 32–35.
6. Панов Н.І. Спосіб скоєння злочину та кримінальна відповідальність. Харків: Вища школа, 1982. 161 с.
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
8. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна та ін. 5-те вид., допов. Х.: Право, 2013. Т. 2: Особлива частина. 1040 с.
9. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. 2-ге вид. К.: ВД «Дакор», 2013. 786 с.
10. Справа № 751/1615/22. Новозаводський районний суд міста Чернігова. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105387657>.
11. Справа № 707/534/22. Смілянський міськрайонний суд Черкаської області. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124153941>.
12. Справа № 553/6495/22. Ленінський районний суд м. Полтави. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108450819>.